

Literatūra • menas • mokslas

DRAUGAS — šeštadieninis priedas

2004 m. sausio 10 d.

Nr. 6 (2)

Saturday supplement January 10, 2004

No. 6 (2)

Gimtoji kalba — stipriausias tautos pamatas

Algimantas Antanas Naujokaitis

Išaugota kaimo bakūzė

Artėja lietuviškos spaudos atgavimo 100-osios metinės. Šią sukaktį autoritetinga tarptautinė organizacija — UNESCO pripažįsta kaip svarbią pergalę prieš lietuvių tautinę prievartą. Iš tiesų, lietuvių kalba atsilaikė prieš įvairias negandas ir okupacijas. Nepriklausomybės metais pagaliau ji atsitiesė, įgijo valstybinės kalbos statusą ir atliko svarbų visuomenės vieningumo vaidmenį. Deja, praėjus daugiau kaip dešimtmėčiui po nepriklausomybės atkūrimo, lietuvių kalbai vėl kyla grėsmė tapti buitine kalba ir būti išstumta iš kultūros, mokslo, švietimo ir viešojo gyvenimo.

Šias mintis Lietuvos Respublikos Seimo pirmininkas Artūras Paulauskas, Lietuvos Mokslo akademijos prezidentas Zenonas Rokus Rudzikas išsakė atidarant Lietuvos Mokslo akademijos, Seimo švietimo, kultūros komiteto, Europos Sąjungos ateities Lietuvos Forumo tarybos surengtoje sesijoje „Lietuvių kalbos padėtis moksle ir visuomenėje“. Ši Mokslo akademijoje vykusioji sesija skirta lietuviškos spaudos laisvės atgavimo šimtmečiui, kurį Lietuvos ir išeivijos visuomenė pažymės 2004 metais. Jie paskelbti kalbos ir knygos metais.

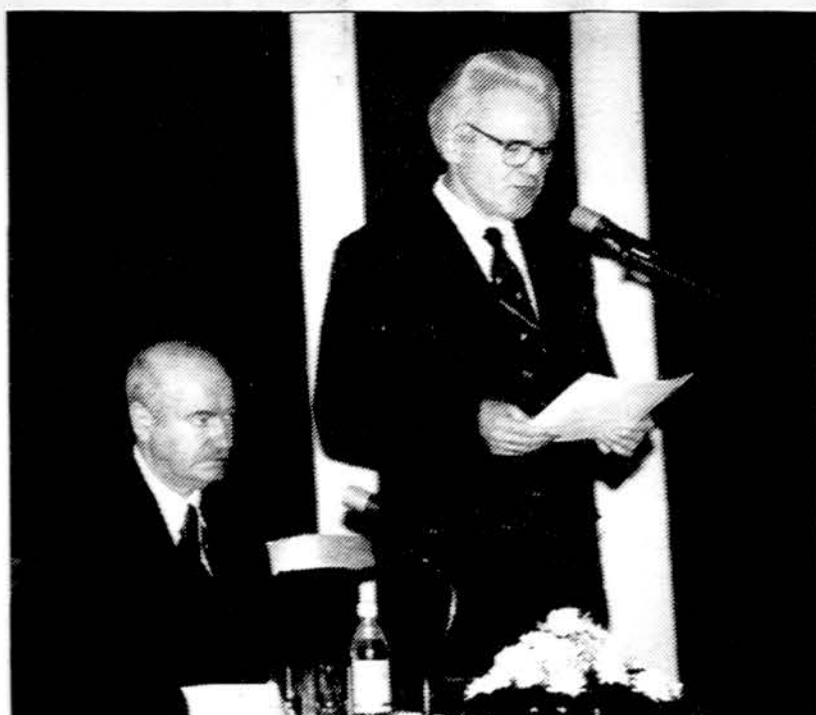
Sesijoje pranešimus skaitė, diskutavo dalyvavo ne tik kalbininkai, kiti filologai, bet ir istorikai, filosofai, fizikai, medikai, kitų mokslo sričių atstovai — akademikai, aukštųjų mokyklų profesoriai. Ne vienas jų priminė erskėčiais klotą lietuvių kalbos istorinį kelią, svetimų kalbų antpuolius. Sociologas, Mokslo akademijos narys — korespondentas R. Grigas su kartėliu priminė, kad net Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje, lietuvių kalbą nustumus į pašalį, oficialiai buvo pripažįstamos senoji gudų, vokiečių, lenkų, lotynų, hebrajų, net armėnų kalbos. Po Liublino unijos Lietuvos bajorai nuolat lenkėjo, galop plačiai įsigalėjo lenkų kalba, o gimtoji

paniekinamai imta vadinti muzikiška. Vilniaus universiteto profesorius A. Pirockinas sesijoje pacitavo Lietuvos didžiojo Jonušo Radvilos žodžius iš savo broliui Kristupui 1615 rašto laiško: „Nors lietuvių gimiau ir lietuviui teks man mirti, savo tėvynėje turime vartoti lenkų kalbą“. Tik kaimo pirkiose paprasti Lietuvos žmonės išsaugojo savo gimtąją lietuvių kalbą, jos grynumą, kol carinė Rusija, išgrobsčiusi mūsų valstybę, jos žemes, ėmėsi rusinimo politikos, išleido įsakymą, kuriuo uždraudė lietuvišką spaudą lotyniškais raidėmis. Vėlgį kaimo pirkiose imtasi sergti, ginti lietuvišką raštą, lietuviškus moteris prie ratelio gimtosios kalbos ir rašto slapčiomis mokė vaikus. Prasidėjo knygnešių gadinė, lietuviškų laikraščių, knygų, maldaknygių spausdinimas prūsųose, Mažojoje Lietuvoje. Iš ten jau ir anksčiau į Lietuvą ėmė skliti lietuviškos šviesos.

Dar 16 ir 17-ojo amžių sandūroje, bene pirmą kartą lietuvių tautos istorijoje, dokumentais paliudijama iškilio kolizija dėl gimtosios kalbos vartojimo, — sesijoje kalbėjo prof. A. Pirockinas. — 1599 m. vienas lietuvių literatūrinės kalbos kūrėjų kanaanininkas Mikalojus Daukša lenkiškai rašytos *Postilės Prakalboje į malonų skaitytojų* taip pasmerkė aukštuomenę, vis labiau nusigrežiančią nuo lietuvių kalbos: „... peikiu savo lietuviškos kalbos apleidimą, paniekimą ir beveik pametimą. Duok Dieve, kad suprastumė ir iš nuopuolio kada nors pakiltumė“.

Kur nuvedė lietuvių tautą kelis šimtmečius trukęs pirmenybės teikimas ne savo gimtajai, bet svetimajai kalbai, rodos, ir aiškinti nereikia: prarasti didelį mūsų plotai Rytuose ir Vakaruose. Pasak prof. A. Pirockino, jei ne nepriklausomos Lietuvos valstybės susikūrimas 1918 m., šie praradimai būtų kur kas didesni. Tad teisingi to paties M. Daukšos prieš 400 metų parašyti žodžiai, jog gimtoji kalba stipresnė už pilis ir įtvirtinimusi: „Ne žemės derlumu, ne drabužių skirtingumu, ne šalies gražumu, ne miestų ir pilių tvirtumu gyvuoja tautos, bet daugiau išlaikydamos ir vartodamos savo kalbą“.

Nesileidžiant į platių aiškinimus, galima pasakyti, kad lietuvių kalbai visada kėlė pavojų varžytinės su kitomis kalbomis: šias varžytines ji dažniausiai yra pralaimėjusi. Jos išsigelbėjimas buvo atsiribojimas nuo svetimų kalbų, — savo pranešime kalbėjo prof. A. Pirockinas. — Štai 1918–1940 m. lietuvių kalba ryžtingai atsiribojo nuo lenkų ir rusų kalbų, bet Klaipėdos krašte nepavyko izoliuoti nuo vokiečių kalbos. Tuo tarpu kai Didžiojoje Lietuvoje buvo sustabdyta slavizacijos banga, Klaipėdos krašte toliau vyko germanizacija,

Lietuvos Mokslo akademijos sesijai „Lietuvių kalbos padėtis moksle ir visuomenėje“ pirmininkavo (iš dešinės) Mokslo akademijos prez. Zenonas Rokus Rudzikas ir akademikas Algirdas Gaižutis. Virginijos Valuckienės nuotr.

kol šį suvokietėjusį kraštą pagrobė Hitlerio Vokietija. Dar kartą pasivertino mūsų didžiojo varpininko dr. Vinco Kudirkos žodžiai: „Stipriausiu pamatu tautystės, pirmiausia jos ramsčiu yra prigimtoji kalba“.

Žinomas istorikas akademikas E. Gudavičius, sesijoje nagrinėdamas lietuvių kalbos mokslinio statuso klausimus, pasakė, kad sovietmečiu tiek lietuvių tautai, tiek kalbininkai — lietuviškai K. Gaivenis, A. Lyberis, J. Lebedys, J. Klimavičius ir kiti, ne tik gynė mūsų kalbą nuo rusizmo, bet ir dirbo jos gryninimo, terminologijos gerinimo ir kituose baruose.

Sovietmečiu kiekvieną tokių mūsų kalbininkų darbą ir laimėjimą lygindavome su kova prieš spaudos draudimą, — sakė akademikas E. Gudavičius, pridurdamas, kad šie ir kiti mūsų kalbininkai tęsė M. Daukšos, K. Sirvydo pradėtą to meto tikėjimo tiesų srities lietuvių literatūrinę (sakykime, to meto mokslo) kalbą. Pasak akademiko, tokių darbų prieš dienų reikmes atitinkančių lygiu padarė naujesio Biblijos vertimo autoriai — išeivijoje gyvenę prelatas prof. A. Rubšys ir kun. Č. Kavaliauskas.

Nauji pavojai

Turėdami skaudžią mūsų gimtosios kalbos istorinę patirtį, privalome samoningiau ir atidžiau įvertinti tuos pavojus, kurie lietuviškam žodžiui dabar kyla Lietuvoje, jungiantis į globalinius procesus, stojant į Europos Sąjungą. Jie lietuvių kalbai sukuria itin nepalankią aplinką, — nuogastavo prof. A. Pirockinas.

Savo pranešimuose ir diskusijose sesijos dalyviai išsakė daug įsišaknijusių pavojų. Valstybinės lietuvių kalbos komisijos pirmininkė dr. I. Smetonienė nurodė, kad tiek miestuose, tiek provincijoje daugėja viešų nelietuviškų užrašų, privačiose įmonėse darbuotojai vertiami kalbėti svetimos kalbomis, bendrojo lavinimo mokyklose skatina-

Pamynus tuos dėsnius, jų akys krypta tariai į daug daugiau laisvės teikiančias kitas kalbas. Jie veržė veržiasi kalbų elementus perkelti į savo gimtąją lietuvių kalbą. Kaip vieną tokio požiūrio pavyzdį prof. A. Pirockinas pateikė moteriškų pavardžių vartojimą. Esą, kodėl jos turėtų skirtis nuo vyriškos lyties asmenų pavardžių, jei jos nesiskiria kitose kalbose? Lietuviški globalistai ir kitose studijose dėmesingai ne savajai, lietuviškai, bet svetimos kalbos. Kitos kalbos kalboms tarsi „šventosios indų karvės“: nemėgink vartyti jų nuo lietuviškų rūšių, ironizavo prof. A. Pirockinas.

Tokiems, iššūkiams svarius argumentus Mokslo akademijos sesijoje išdėstė Valsytinės lietuvių kalbos komisijos tarybos narys prof. Albertas Rosinas.

Kalba nėra tik komunikacijos, bet tautos kultūros raiškos, savito mąstymo priemonė, kalbininko Prano Skardžiaus žodžiais tariant, viso jos socialinio gyvenimo veidrodis. Pagaliau, kalba yra ir individo, asmens saviraiškos priemonė, neįkainojama bendra tautos dvasinės kultūros vertybė, — tvirtino prof. A. Rosinas. — Mums visiems, kartu ir mokslo strategams, būtina išdėsti ir galvas, kad kalba, neturinti išplėtotų visų funkcijų stilių, negali būti laikoma visapusiškai išsivysčiusia kalba. Apribojus kalbos vartojimą ir atėmus iš jos svarbiausius funkcinius stilius (pavyzdžiui, mokslinį, beletristinį) kalba pasmerkiama merdėti, nykti ir virsti tik buitine kalba. Argi to siekia mūsų valstybė, tokia jos strategija? Turime suprasti, jog tautai, neturinti savo mokslinių, beletristinių, dalykinių ir kitokių tekstų, raštų savo kalba, neturi prasmės ir pasaulje.

Ši ir kitos sesijoje išsakytos nuostatos atsispindi ir Lietuvos Mokslo akademijos sesijoje priimtoje Rezoliucijoje. Jo-

je sakoma, kad be lietuvių kalbos negali išlikti lietuvių tauta ir valstybė, negali būti deramai ugdoma tautinė ir pilietinė savimonė, neįmanoma visavertės asmenybės branda. Susiklosčiusi padėtis prieštaringai, Lietuvos politiniams ir strateginiams tikslams, kartu ir bendrajai Europos Sąjungos kultūros ir mokslo politikai, pabrėžiančiai daugiakultūrinę ES sudėtį, tautinių tradicijų, kalbų apsaugą. Sesijos priimta rezoliucija taip pat pripažįsta, kad atsakomybė už lietuvių kalbą, jos vartojimą viešame gyvenime, jos išlikimą ir vystymąsi tenka visų pirma politinei šalies valdžiai, taip pat mokslo ir studijų institucijoms, visai šalies inteligenti-
jai.

Proto aptemimas?

Prof. A. Rosinas, filosofas, Mokslo akademijos narys korespondentas A. Šliogeris, Mokslo akademijos narys korespondentas E. Nekrašas, kiti sesijos dalyviai apsistojo ties lietuvių kalbos vartojimo moksle problemomis. Pasak prof. A. Rosino, nepriklausomybės metais lietuvių kalbos vartojimas moksle labai išaugo — lietuvių kalba skelbiama daug reikšmingų mokslo darbų, monografių, studijų, vadovų, išleistas Didysis lietuvių kalbos žodynas, plėtojasi atskirų mokslo sričių lietuvių kalbos stiliai, parengta ir išleista daug valstybinės lietuvių kalbos komisijos aprobuotų įvairių mokslo sričių terminų žodynų.

Deja, gausėja ir nerimą keliančių dalykų. Pasak prof. A. Rosino, rengiant lietuvių kalbos tekstyną paaiškėjo, kad išnyko kai kurių mokslo kryptų lietuviški leidiniai (tekstai), kai kuriais Lietuvos Vyriausybės nutarimais ir jų projektais lietuvių kalba net imama stumti iš mokslo, paskelbti mokslo darbai laikomi menkesnės vertės vien dėl to, kad parašyti lietuvių, o ne

anglų kalba. Humanitariniuose moksluose šaltinių tyrimo veikalai, vardyno tvarkyba jau nelaikoma taikomąja mokslinė veikla. Taikomąja mokslinė veikla taip pat nelaikomi terminų žodynai. Pasak prof. A. Rosino, visa tai slopina lietuvių kalbos vartojimą moksle, stabdo lietuvių kalbos mokslinio stiliaus raidą, natūralią lietuviškos mokslo terminijos plėtrą. Pirmąją Lietuvos mokslo kalbą peršama anglų kalba.

— Ne tik peršama, bet ir įstatymais įteisinama! — neįstovė filosofas A. Šliogeris.

Pasak jo, nuo 2006 m. švietimo ir mokslo ministerijos dekretu panaikinamas mokslinis lietuvių kalbos statusas: publikacijos (straipsniai, veikalai) lietuvių kalba nebus visavertiai ir apskritai nebus traktuojami kaip humanitarinio mokslinės kvalifikacijos dokumentas. Jau dabar mokslininkas — humanitaras, neturintis publikacijų, anglų kalba išspausdintų prestižiniuose žurnaluose su mistiniu JSSN zenku (grifu), neturi teisės vadintis kvalifikuotu mokslininku. Negana to! Jis netenka teisės vadovauti doktorantams, tapti doktorantūra teikiančių komitetų nariu. Taipgi, lietuvių kalbos vartojimas varžomas kaip carinės Rusijos spaudos draudimo laikais! (visa filosofo A. Šliogerio kalba išspausdinta šiame pociame priede).

Vilniaus universiteto Filologijos katedros dekanas prof. B. Stundžia sesijoje pateikė tokio švietimo ir mokslo ministerijos Mokslo ir studijų departamento diktato jau kylančias negeroves, neigiamas pasekmes. Mokslo įstaigų atestacines komisijas yra priverstos peratestuoti prastus darbuotojus, mat jie turi publikacijų užsienyje, kartais ir tokių publikacijų anglų kalba, kurias, kaip blogas, atmetė Lietuvos periodiniai mokslo leidiniai.

Nukelta į 3 psl.

Šiame priede:

Lietuvių kalbos padėtis moksle ir visuomenėje.

Humanistika ir lietuvių kalba.

Valstybinė lietuvių kalba — vaizduotė, ar tikrovė.

Šie metai skirti prisiminti kankinei.

M. K. Čiurlionis garsina Lietuvą užsienyje.

Saulėta kraštovaizdžių mozaika.

Grupė sesijos dalyvių (iš kairės): Vilniaus universiteto fakulteto dekanas dr. Domas Kaunas, Lietuvos Mokslo akademijos narys fizikas Juozas Vaitkus, informatikos specialistas akademikas Laimis Telksnys, humanitaras Sigitas Renčys. Virginijos Valuckienės nuotr.

Sesijos dalyviai.

Virginijos Valuckienės nuotrauka.

Kalba — stipriausias tautos pamatas

Atkelta iš 1 psl.

Sudarant liuanistinių disertacijų gynimo tarybas, susiduriama su kuriozais atvejais, kai į sąrašą negalima įrašyti geriausiai nagrinėjama problematika išmanančių mokslininkų, nes jiems trūksta tų „pateptųjų“ angliskųjų darbų. Ar taip nesuprainsime dirvos, palankios grafomanams? — klausė prof. M. Stundžia.

Kitą biurokratinio lietuvių kalbos varžymo neigiamą pasekmę sesijoje nurodė žymusis kardiologas akademikas V. Sirvydis. Pasak jo, Lietuvoje leidžiamo mokslinio žurnalo *Medicinos teorija ir praktika* paskutinėje laidoje, iš 23 straipsnių yra vos aštuoni parašyti lietuviškai. Kiti — anglų ir kitomis kalbomis. Akademikas V. Sirvydis priminė Nepriklausomos Lietuvos laikų garsų mediką — okulistą Petrą Avizonį. Jis ne tik gražia, taisyklinga lietuvių kalba parašė geriausiems pasaulio oftalmologijos vadovėliams prilygstantį akių ligų vadovą, bet ir parašė *Lietuvių gramatikę*, padėjo J. Jablonskiui rengti Antano Juškos žodyną, kūrė ir savo raštuose naudojo lietuviškus medicinos terminus. Kurgi dingo šių laikų Lietuvos avizonai?!

Apibendrinamas keistą padėtį, lietuvių kalbos paniekimą, Mokslų akademijos narys — korespondentas E. Nekrošas retoriškai paklausė: ar gali trys Švietimo ir mokslo ministerijos Mokslų departamento valdininkai (čia jis paminėjo to departamento direktorių A. Žalį, o aš dar pridėčiau patį ministrą A. Monkevičių, po ministerijos stogu globojantį tokius biurokratus), — ar jie gali tapti visų Lietuvos mokslų ekspertais? Pasak jo, matyt, kad tiek ministro, tiek kitų Lietuvos politinių vadovų galvose dar nesuformavusi intelektualinių vertybių sistema.

— Del tokio intelektualumo stokos iš mokslo įvairiomis priemonėmis stumiama ne tik lietuvių, bet ir kitos mokslo pripažintos kalbos — vokiečių, prancūzų, italų, rusų ir kitos, — pridūrė prof. A. Rosinas. Mokslininkų bendruomenė orientuojama būti viena kalbe, t.y. angliškai, ribotai išsilavinusi, neturinti jokių paskatų mokytis kitų Europos kalbų. Tuo varžoma mokslininkų teisė laisvai pasirinkti sau prieinamą kalbą.

— Būtina žinoti ir kitas kalbas, naudotis jomis tiek pat, kad būtina puoselėti lietuvių kalbą. Esmė ta, ne kokia kalba turi būti reglamentuojama, o kokia bazinė, pagrindinė kalba reikia remtis plėtojant ne kieno nors, o Lietuvos mokslą. Svarbu, ar lietuvių kalba turi tarnauti kitoms kalboms, ar kitos kalbos turi tarnauti lietuvių kalbai, ši mokslo plėtojant, — sesijoje kalbėjo akademikas E. Gudavičius.

Kad Švietimo ir mokslo ministerijos valdininkų užsiėmimas Lietuvos mokslo kalbą nukreipti į vienakalbę — angliskos kalbos rėmus yra trumparegiškas, netgi provincialis, parodė kitų garsių akademikų, profesorų, patyrusių mokslo vyrų sesijoje pateikti argumentai ir pavyzdžiai. Kelių šalių Mokslų akademijų narys, tarptautinių mokslinių konferencijų ir simpoziumų dalyvis, pasaulį apkeliaujęs akademikas prof. Z. Zinkevičius sakė, jog Švedijos karališkosios Humanitarinių mokslų akademijos leidžiamame solidžiam moksliniame metraštyje nerasi nė vieno angliško ar kita svetima kalba parašyto straipsnio ar studijos — visi tik sava švedų kalba. Neseniai Europos Sąjungos Briuselyje surengtoje konferencijoje švietimo klausimais, mažytės Lichtenšteino kunigaikštystės ministras savo pranešime skaitė gimtąją kalbą. Garsus JAV kalbininkas, mokąs daug kalbų, V. Schmalstieg, progai pasitaikius, nebedamas kitakalbių kolegų, net ir tarptautinėse konferencijose kalba lietuviškai, tuo išreikšdamas didelę reikšmę ir pagarbą šiai turtingai, seniausiai indoeuropiečių kalbai. Pasak dr. R. Pakalnio, Japonijos mokslininkai laiko nesolidžiu, neleistinu dalyku svetimkalbiame užsienio leidinyje pateikti savo mokslinį darbą ar straipsnį, kol ji neįspausdins savo šalyje. Tad kodėl Lietuvos mokslo administratoriai paniekinė savo gimtąją kalbą, keliaklupstiauja prieš svetimas? Gal tai proto aptemimas?

Pasaulio Lituanistikos centras

Vilniaus universiteto Bendrosios kalbotyros katedros vedėjas dr. A. Girdenis, šio universiteto Filologijos fakulteto dekanas B. Stundžia, kiti prelegentai sakė, kad tik lie-

tuviškai stengiasi kalbėti ir baltistų, liuanistų konferencijas, kitus renginius suvaziavę įvairių užsienio šalių ir mokslo sričių atstovai. Užsienio baltistai, liuanistai savo mokslinės karjeros be lietuvių kalbos, be stažuotų Lietuvos mokslo įstaigose ar archyvuose, tarptautinėse konferencijose net neįsivaizduoja. Mat Lietuvoje — pasaulio liuanistikos branduolys, centras. Dažnas svetimšalis baltistas gerai išmoka lietuvių kalbą, liuanistikos ir baltistikos pasaulyje atliekančią tarptautinės kalbos vaidmenį.

Pasak prof. M. Stundžios, kita pasaulio liuanistikos ir baltistikos savaimė suprantama tiesa — Lietuvoje leidžiamieji liuanistiniai ir baltistiniai mokslo žurnalai yra tarptautiniai lietuviški, lietuvių kalba leidžiami leidiniai. Todėl užsienio baltistikos ar liuanistikos specialistai laiko garbe, prestižu šiuose leidiniuose pasiekti savo straipsnį, studiją, apžvalgą ar recenziją ir būti įtraukti į to leidinio redaktorių kolegiją. Ar apie tai žino, ar išmano, ką tai reiškia Švietimo ir mokslo ministerijos valdininkai? Beje, ir kitoms valdžios institucijoms tai primins vėlgį Lietuvos Mokslų akademijos sesijos priimta Rezoliucija. Joje konstatuojama, kad lietuvių kalba paskelbti mokslo darbai vien dėlto neturi būti laikomi menkesnės vertės už kitomis kalbomis paskelbtus darbus. Rezoliucijoje taip pat rašoma, kad primygtinai pabrėžiant, akcentuojant vien anglų kalbą, nuvertinamos kitos mokslų svarbios kalbos. Lietuvos Respublikos Seimui siūloma peržiūrėti ir pakeisti mokslo ir studijas reguliuojančius teisės aktus, kuriuose yra lietuvių kalbos vartojimo ribojimo ar menkinimo, mokslininko laisvės spausdinti darbus lietuvių kalba suvaržymo požymių. Nutarta, kad Mokslų akademija kartu su Lietuvos Mokslų taryba parengs ir Vyriausybei pateiks objektyvius mokslo darbų ir publikacijų kokybės vertinimo kriterijus.

Humanitariniai ir tikslieji mokslai

Mokslų akademijos sesijoje iškilo ir kita problema. Tai vis stiprėjanti keista nuostata, jog kalbotyros, literatūros ir kiti humanitariniai bei socialiniai mokslai esą visai

ne mokslai, o meninė kūryba, net publicistika. Išsakydamas tai, Valstybinės lietuvių kalbos komisijos tarybos narys prof. A. Rosinas retoriškai paklausė, ar meninė kūryba galima vadinti, pavyzdžiui, lingvistiką arba kalbotyrą, jei kalbininkai, tyrinėdami kalbas kaip sistemas, nustato tų sistemų struktūrinius požymius, atranda kalbų raidos dėsnius (pavyzdžiui, Endzelyno dėsnius, Leskyno, Sosiūros — Fortunato dėsnius ir t.t.)?

— Leiskite paklausti, ar kalbotyros priskyrimas meninei kūrybai, o ne mokslui nebus tik *alienatio mentis* (išvertus šį posakį iš lotynų kalbos — proto nuteikėjimas)? — klausė prof. A. Rosinas. Jam neprieštaraujamas, akademikas E. Gudavičius pripažino, kad humanitariniai mokslai yra atviresni už tiksluosius, o šiam atvirumui yra būtina tarpusavio sąveika. Visa tai tiesiogiai siejasi su kalba, todėl labai svarbu, kokia kalba žmogus mąsto gaudamas savo ir kitų mokslų, savo ir kitomis kalbomis parašytos literatūros informaciją. Nereikia ne aiškinti, kiek čia svarbus gimtosios kalbos įdirbis ir kiek reikia laiko bei energijos tokį įdirbį pasiekti kita kalba!

Kada kompiuteris prabilis lietuviškai?

Čia į pagalbą ateina kaip tik tikslųjų mokslų sukurti kompiuteriai, su kuriais bus galima dirbti kalbant angliskai, vokiškai, itališkai, prancūziškai, japoniškai, o taip pat lietuviškai. Tik visa bėda, kad dabar net ir mokyklose kompiuteriai nemoka lietuviškai, o visur skleidžia dažniausiai vėlgį anglų kalbą, svetimžodžiais smarkiai užteršdami lietuvių kalbą, ją tiesiog stumdami į užpečkį. Nors dar prieš kelis metus Lietuvos Vyriausybė patvirtino lietuvių kalbos išsaugojimo informacinėje visuomenėje programą iki 2006 metų, deja, dar tebediskutuojama ar vėlgį lietuvių kompiuterių programas, jei jau daug kas įprato prie angliskų? O stambiosios kompiuterių firmos „Microsoft“ strategijos departamento vadovas David Brooks visam pasauliui tiesiai šviesiai sakė: „Kalba, kuri nepasklis elektroninėje erdvėje, greitai taps neįnaudojama“. Taigi, iškilo nauja mirtina grėsmė, visas audras ir sukrėtimus pernešusi senajai lietuvių kalbai.

— Ką daryti? — klausė sesijoje kalbėjęs informatikas iš Matematikos ir informatikos instituto akademikas L. Telksnys, ir atsakė: — Spartinti žmonių bendravimą su kompiuteriais ir kompiuterizuotais prietaisais, kalbant lietuviškai, greitinanti šios srities mokslinius tyrimus bei konstravimo darbus.

O pasirodo, tų pradėtų ir dar nepradėtų darbų — galybė. Tarp jų lietuvių kalbos žodžių išteklį kaupimas rengiant garsynus, tekstynus, foneminius žodynus. L. Telksnio nuomone, plėtojant ir spartinant lietuviškai veikiančių ir kalbančių kompiuterių tyrimo darbus, kaupiant lietuvių kalbos išteklius, būtina įtraukti studentus, ieškoti bendradarbiavimo ryšių su verslininkais, gamybininkais, ypač plėtojant konstravimo darbus. Pasak akademiko L. Telksnio, nuveikti darbai atvers galimybes kompiuteriams spausdinti rašmenis,

Sibiro kankinei skirti metai

Daugeliu požiūriu 2003-iejį buvo Adelei Dirsytėi ir Sibire jos parašyti maldaknygėi skirti metai. 2003 m. vasario 16 dieną sukako 50 metų, kai tolimame Sibire, priverstinių darbų lageryje, netoli Magadano, mokytoja Adelė Dirsytė ranka parašė maldaknygę *Marija, gelbėki mus, genezė ir sklandą*.

Monografijos sutiktuves Kaune suruošė Lietuvių katalikų mokslo akademija, Katalikų teologijos fakultetas Vytauto Didžiojo universitete ir Kolumos politinių kalinių draugija 2003 m. lapkričio 28 d. Monografiją apibūdino kun. dr. Kęstutis Trimakas, apie jos paruošimą kalbėjo dr. Mindaugas Bloznelis, o prof. Egidijus Aleksandravičius išryškino keletą dr. Bloznelio asmenybės bruožų, nes jam tą dieną sukako 80 metų.

Adelės Dirsytės mirties 48-tosios metinės Kaune buvo paminėtos rugsejo 28 d. sv. Mišių auka arkikatedroje ir konferencija, kurioje pranešimus apie ją ir jos maldaknygę pateikė kun. dr. Artūras Jagelavičius, kun. dr. Kęstutis Trimakas, kun. dr. Robertas Grigas ir Domas Akstinas.

Ateitininkų prašymu ir parama, išeivių vyskupas Paulius Baltakis, OFM, pastoraciniu laišku paskatino visas JAV ir Kanados lietuvių kilmes parapijas (jų yra arti šimto) birželio mėnesį ar kitu laiku pamokslais bei maldos vardu supažindinti savo ben-

drumenes su Adele Dirsytė ir jos pasaulyje paplitusia maldaknyge. Į šį paskatinimą atsiliepė bent kai kurios parapijos. Kun. Algirdo Palioko, SJ, vadovaujama Palaiminto Jurgio Matulio lietuvių misija Lemonte panaudojo biuletenį plačiau supažindinti bendruomenę su šia, Sibire nukankinta, lietuvaite. Cicero Šv. Antano parapijoje birželinių išeivimų minėjime kun. Kęstutis Trimakas apibūdino ją, kaip apaštalę tarp Sibire kalintų lietuvių. Los Angeles ateitininkų pakviestas į metinę šventę jaunimui, jis nurodė ją kaip kitiems pasiaukojantį pavyzdį, o Nekaltojo prasidėjimo kongregacijos seserų rėmėjų metiniame susirinkime Marquette Parko parapijoje jis palygino Adeles Dirsytės ir palaimintojo arkivyskupo Jurgio Matulio gyvenimą, veiklą bei šventumą dvasiškai.

Vyskupo Juozo Kaunecko pritarimu pakviestas lapkričio 15 d., kun. K. Trimakas plačiau supažindino Panevėžio visuomenę su Adele Dirsytė, o kitą dieną — su josios dvasininku, gilesniu dvasiniu gyvenimu susidomėjusiu tikinčiuosiu konferencijoje tėvų marijonų namuose.

JAV Lietuvių Bendruomenės Religinių reikalų tarybos pirmininkės ses. Margaritos Bareikaitės rūpesčiu, buvo išplatinti ir išparduoti visi, išeivijai skirti, A. Dirsytės monografijos egzemplioriai.

2003 metais ateitininkai ir toliau vykdė savo užmojų: rinko parašus peticijai ieškoti ir pargabenti A. Dirsytės palaikų iš tolimojo Sibiro į Lietuvą. ALTO pirm. adv. Saulius Kuprio iniciatyva, buvo išspausdinta trumpa, Kęstutis Trimako parašyta, Adeles Dirsytės biografija anglų kalba, pavadinta *A Voice from Siberia: Adele Dirsytė's Struggle Against Tyranny*.

2003 metams baigiantis, su populiaria katalikų amerikiečių knygų leidykla „Our Sunday Visitor“ buvo pasirašyta sutartis išleisti naują Sibiro tremtinių maldaknygės laidą anglų kalba.

Šie surinkti faktai ir renginiai tiek Lietuvoje, tiek išeivijoje rodo, kad sukaustuviniais 2003 metais buvo stengiasi vis plačiau ir giliau supažindinti tiek tautiečius, tiek kitataučius su Sibiro kankine, kandidatė į palaimintąsias, Adele Dirsytė. Reikia tikėtis, kad ji netrukus bus paskelbta palaimintąja, o lietuvių tauta vis labiau ją susidomės ir ją priims, kaip užtarėją danguje ir nuostabaus šventumo sekliną pavyzdį žemėje.

Kun. Kęstutis Trimakas

teikti informaciją kompiuteriams diktuojant balsu, klausyti lietuviško rašto ženklais užrašytos informacijos be vertėjų kalbės su kitakalbiais.

Šis tas jau padaryta. Lietuvoje, Matematikos ir informatikos institute, dar 1994 m. įkurta pirmoji UNESCO katedra, pavadinta „Informatika humanitarams“. Šios katedros darbuotojai stengiasi, kad humanitarai išmokytų pasitelkti informacinių technologijų galimybes Lietuvos kultūrinių vertybių, tarp jų ir kalbos, puoselėjimui. Internete paskelbta informacija (telksnys@kti.mil.lt) — raštai, garsai, vaizdai — tampa prieinami 700 milijonų žmonių viename pasaulyje. Bendradarbiaujant su lietuvių kalbos institutu, universitetais, įkurta daug svetainių internete, išleista kompiuterių kompaktinių diskų — apie pirmąją lietuvišką kompiuterinę multimedijinę knygą — M. Mažvydo *Katekizmas*, apie lietuvių

tarmes. Bet svarbiausia, sakė akademikas L. Telksnys — išmokyti kompiuterius atpažinti žmogaus, tarp jų — ir lietuvišką šnektą. Bet tam dar prireiks daug triušo, finansinių lėšų.

Lietuvos Mokslų akademijos sesijos rezoliucijoje Lietuvos Respublikos Vyriausybei siūloma skatinti žmonių bendravimą su kompiuteriais mokslinio tyrimo ir konstravimo darbus, remti terminų, specialiujų žodžių, elektroninių enciklopedijų rengimą, lietuviškų garsynų kaupimą, vardinų tvarkybos bei lietuvių kalbos ir kultūros turtų išsaugojimo ir sklaidos darbus.

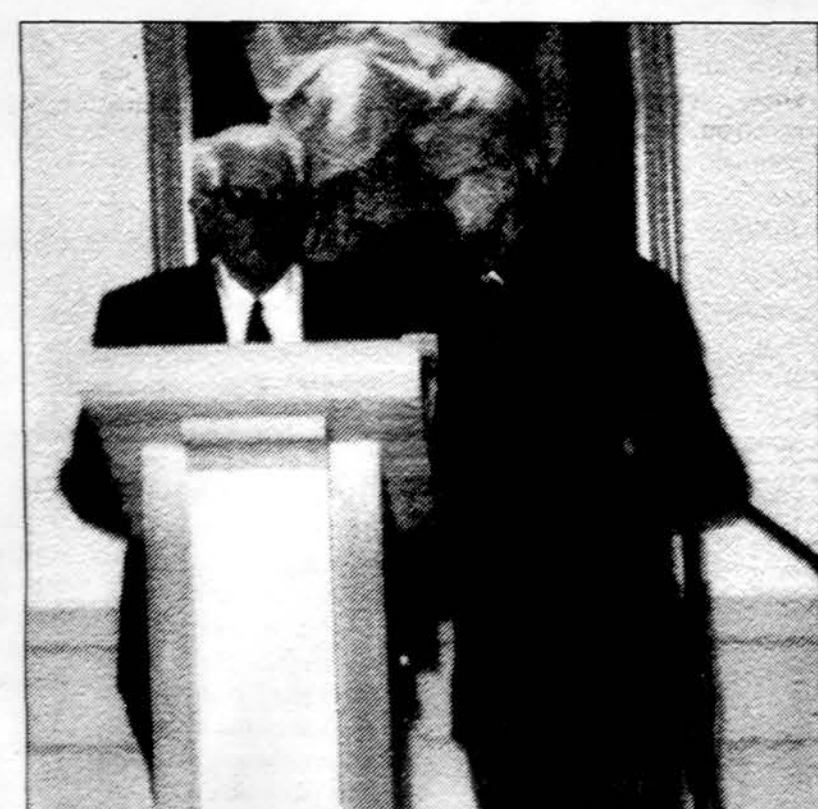
Šiuo metu valstybinė lietuvių kalbos komisija, mokslo ir mokslo administravimo institucijos svarsto lietuvių kalbos politikos gairių įgyvendinimo planus, lietuviškos spaudos lotyniškais rašmenimis atgavimo šimtmečio platus paminėjimus

VALSTYBINĖ KALBA...

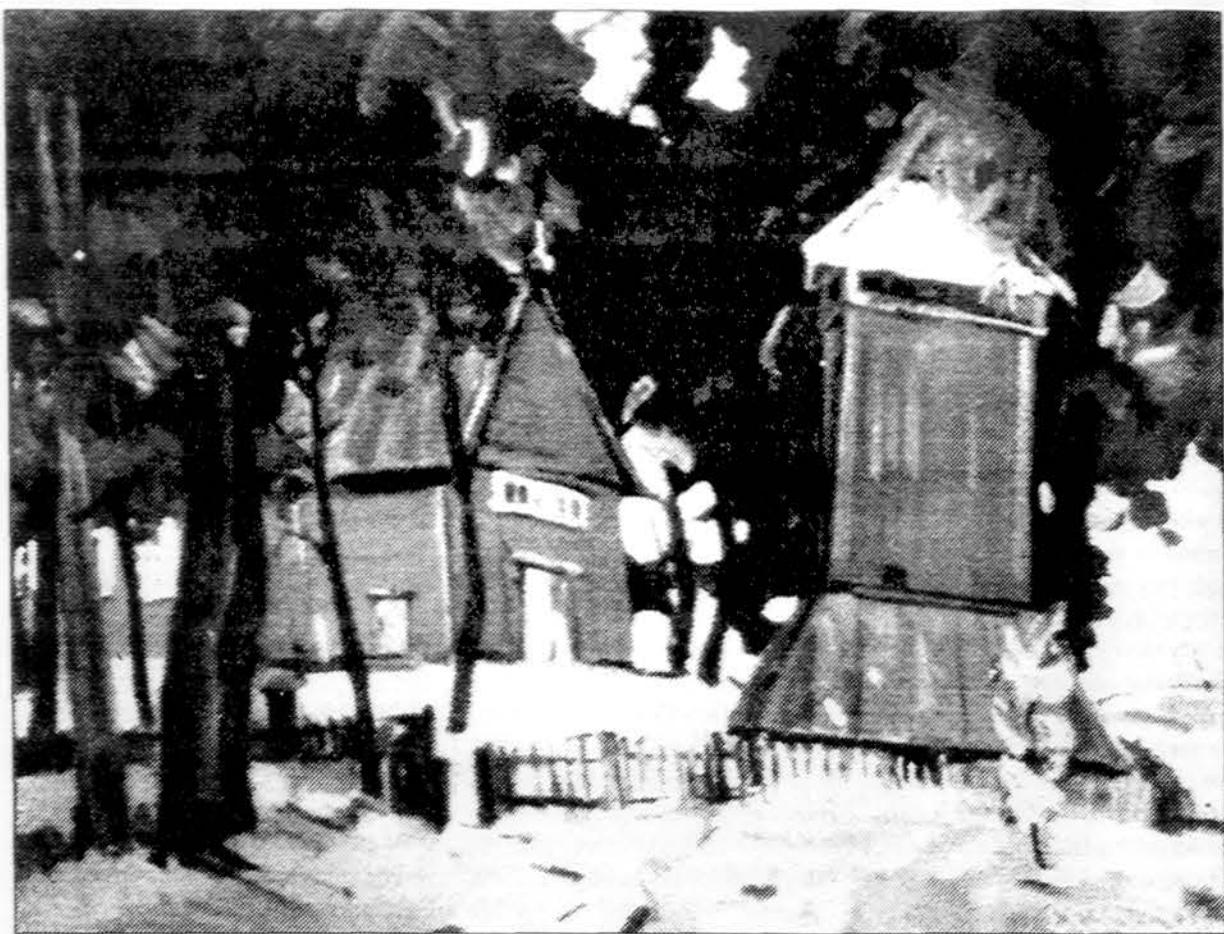
Atkelta iš 2 psl.

Visuomenė nebesistengia išvengti vyraujančios kalbos įtakos, mirštanti kalba patiems jos vartotojams darosi bevertė. Ji nebeaptarnauja kai kurių gyvenimo sričių ir nebeatlieka tam tikrų funkcijų. Paskutinėse nykimo pakopose lieka tik vienas kalbos stilius — mirštanti kalba vartojama vien buitėje. Ar šios teorinės mintys šiek tiek neprimena mūsų kalbos dabartinės padėties?

dr. Irena Smetonienė
Valstybinės lietuvių kalbos komisijos pirmininkė

Adeles Dirsytės monografijos sudarytojas dr. Mindaugas Bloznelis (kairėje) ir jos sutiktuvių prelegentas kun. dr. Kęstutis Trimakas.

Donatas Valatka. „Gėrenų bažnyčia Žemaitijoje“. 1995 m.

Saulėta kraštovaizdžių mozaika

Vasarą Žemaitija atveria kelius ne tik turistams, bet ir naujų išpūdžių ištroškusiems dailininkams. Paletės tiesiog prašosi smaragdiniais vandens tyvuliuojantis Platelių ežeras, kalneliais nusėtos Žemaičių Kalvarijos, balta kolonų baliustrada pasipuošęs Renavo dvaras, Plinkšių neorenesanso grafų rezidencija ar Berzoro medinė bažnyčia, kuri kadaise tapė V. Vizgirdai ir A. Gudaitis. Suskausta širdį, kai pakelėse nepamatysi Rūpintojėlio ar šiaudiniais stogais dengtų namukų, tačiau užsukus pas ką į svečius, maloniai akį paglosto senolių rankomis austos lovatiesės, gražiai drožinėti namų rakiniai. Kaip neprisiminti P. Galanės, A. Galdiko, P. Rimšos, A. Jaroševičiaus pastangų rinkti ir puoselėti liaudies kūrybą. „Tautiškoji dailė turi ypatingai didelę svarbą kultūrinėje tautos gyvenime. Jis turi būti mūsų dailės pamatas, nes tas gražumas, kurį turi savyje, yra grynas, savotiškas ir išimtinai lietuviškas“, — sakė M. K. Čiurlionis. Apie tai, kas yra giluminis ryšys su tėvyne, pajunti užsukę į kauniečio tapytojo Donato Valatkos tapybos parodą, eksponuotą Plungės Žemaičių dailės muziejuje. Dailininkas jau yra su- rengęs savo kūrybos parodas

Kaune, Klaipėdoje, Telšiuose, Kretingoje, Mažeikiuose, Raseiniuose ir kitur. Dailininko darbų yra įsigiję Vilniaus, Kauno, Telšų, Mažeikių, Plungės muziejai, jų yra privačiose kolekcijose Lietuvoje, Vokietijoje, JAV, Kanadoje. Dabartinė paroda eksponuota buvusiuose XIX a. M. Oginskio rūmuose. Čia vyksta parodos, įvairūs kultūriniai renginiai, mokslinės konferencijos. 1993 m. dar nerestauruotose M. Oginskio rūmų salėse atidaryta JAV gyvenusio dailininko J. Bagdono kūrybos paroda, 1994 m. — Pasaulio žemaičių dailės paroda, sutapusi

su muziejaus atidarymu. Apilinkui ošia parkas, apačioje alma upelė Babrunga, tyvuliuoja specialiai iškasti tvenkiniai, stūkso Perkūno ažuolas. Kas žino, gal dėl to čia 1889 — 1892 m. mokėsi ir dvaro orkestre grojo M. K. Čiurlionis?

Svajonių ir pašaukimo kelias

Dailininkas D. Valatka į šį muziejų atgabeno savo kūrybą neatsitiktinai. Mat jis gimė 1932 m. Plungės apylinkėse, Kantaučių miestelyje. Žemaitijos kraštuose kadaise pradėjo mokslus T. Valius, A. Gal-

Donatas Valatka savo studijoje.

D. Valatka. „Vasaros vakaras“. 2002 m.

dikas, V. Ignas, A. Elskus ir kiti. D. Valatka 1950—1955 m. mokėsi Telšių taikomosios dailės techniku, vėliau, pajutęs nenumaldomą norą tapyti, patraukė į Rygą, Taliną. Deja, studentų iš Lietuvos čia niekas nelaukė, o ir vietų priklydusiems iš kitur nebuvo. Nukeliavo net į Sankt Peterburgą ir įstojo į Štiglicą (V. S. Muchinos pramoninės ir taikomosios dailės institutą). Čia kažkada mokėsi J. Zikaras ir A. Galdikas. Venerius metus tetrūkusios studijos muziejų ir paminklų mieste busimam dailininkui davė labai daug. Ypač mėgo lankytis Ermitaže, kur su užsidegimu studijavo Rembrandto, El Greco, F. Gojos kūrybą. „Turėjau savo ekspozicijas, o ir salių priziterijos mane pažindavo. Žvelgdamas į impresionistų spalvų improvizacijas, „pabuvodavau“ Paryžiuje. Rembrandtas nuteikdavo fatališkai, skatindavo sukurti ką nors monumentalų“, — prisimena dailininkas. Vis dėlto jam, kaip ir skulptoriui L. Striogai, labiau norėjosi pradėti studijas Lietuvoje, be pabrėžto akademizmo, su progresyviai mąstanciais lietuvių dėstytojais. Grįžęs į Lietuvą, iškart įstojo į Vilniaus dailės institutą, tapo A. Gudaicio, A. Švažio, V. Gečo, V. Mackevičiaus mokinio. Lietuviškoji meno „kalvė“ buvo laisvesnė, dėstytojai, nepaisydami sunkaus laikmečio, skatino studentus reikšti individualiau. Atminties išliko puikus A. Gudaicio dėstymas, A. Švažio kūrybos novatoriškumas, pedagogų norai uždegti juose pasaulietiską ugnelę. Šalia studijavo gabūs mokslo draugai — L. Tulėikis, V. Kisarauskas, R. Budrys, I. Budrys ir kiti. Baigęs institutą, jaunas tapytojas nepasiliko dėstyti, o patraukė į Kretingą, dirbo vidurinėje mokykloje, vėliau S. Žuko taikomosios dailės techniku Kaune. Savo pašaukimą atrado Nacionaliniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje, darbuodamasis skyriaus vedėju, direktoriaus pavaduotoju, skulptūros fondo saugotoju. Muziejinėje veikloje parodė daug iniciatyvos, buvo ir tebėra tikras kultūrininkas, lietuviškojo meno puoselėtojas.

Tapyba kaip gyvenimo prasmė

Ižengęs į gyvenimo brandą dailininkas džiaugiasi, jog gali atsidėti kūrybai. Kelias į ją nebuvo lygus ir lengvas. Skaudi žmonos, tekstilinkės Dalios Aksamtauskaitės-Valatkienės ir mylimos dukrelės Gretos netektis, sudėtinga širdies operacija Kauno akademinėse klinikoje — tai to paties likimo žymės. Tačiau kasdieninis triušas, nuolatinis atsinaujinimo siekimas dailininkui leido suformuoti savitą, emocionalią personifikuotą kūrybos kryptį. „Paveikslas gali būti be jokių politinių bei didaktinių tendencijų ir būti svarbus dėl savo formos, harmonijos ir ritmo“, — rašė I. Šlapelis. Tokias pozicijas kadaise bandė apginti V. Rudens dailės parodos dalyviai. „Pasaulis, ypač mūsų tauta, pradėjo naują epochą. Po ištisų penkių šimtmečių mes vėl patenkam į Europos tautų didžiulias kultūros lenktynes. Apsidairę aplinkui įsitikinam, kad nebuvimas gilesnių meno ieškojimų ir mėgdžiojimas meno formų mūsų tautą žudo“, — rašė arsininkai. Meno procese, išsitraukus riboms tarp taikomųjų ir vaizduojamųjų menų, ieškome pa-

M. K. Čiurlionis garsina Lietuvą

Iš Kauno į Paryžių, rūpestingų rankų išlydėti, iškeliavo dvylika M. K. Čiurlionio tapybos ir grafikos kūrinių. Iki 2004 m. vasario 22 d. šie darbai bus eksponuojami Orsay muziejuje tarptautinėje parodoje „Abstrakcijos pradžia. (1800–1914)“. Ekspozicijos atidaryme Paryžiuje dalyvavo Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus direktorius O. Daugelis, kūrinius į Paryžių lydėję skyriaus vedėja N. Adomavičienė. Apie M. K. Čiurlionio salyti su modernizmu prabiltą jau seniai. Dar pomirtinėje dailininko kūrybos parodoje pastebėta „modernistinių ir mistinių dailininko kūrybos pradžių“. Sovietiniais metais gilinimasis į abstrahavimo elementus M. K. Čiurlionio kūryboje buvo beveik neįmanomas. Jo darbų santykį su abstrakcionizmu nagrinėjo A. Benua, A. Ostroumova-Lebedeva. V. Kai-riūkštis, A. Rannitas laikė M. K. Čiurlionį abstrakcionizmo pradininku. R. Rosenblumas M. K. Čiurlionį lygiavo šalia V. Kandinskio, F. Kupkos ir kitų. Apie Čiurlionio kūrybos sąsajas su modernizmu byloja ir jo darbų eksponavimas konceptualiose pasaulinėse parodose: „Occultism und Avantgarde: von Munch bis Mondrian. 1900–1915“, Frankfurtas prie Maino, 1995, „Kosmos. From Romanticism to Avantgarde“, Montreals, 1999, „Musical Analogies. Kandinsky and His Contemporaries“, Madridas, 2003 ir kitos. M. K. Čiurlionio kūrybą mokslininkai apibendrinę J. Umbrasas, V. Landsbergis, menų sintezės ir avangardinių stilių fone dailininko kūrybą tyrinėję R. Andriūšytė-Žukienė.

Ekspozicijoje ir fundamente kataloge su S. Lemoine, P. Rousseau, E. Jollet, G. Roque, J. Ramos, J. Le Rider ir kitų straipsniais pateikiama nestandartinė abstrakcijos vystymosi genealogija. J. Cray, J. W. Goethe, A. Schopenhauer, V. Kandinski teorijos igalina nuklysti į paties ankstyviausios abstrakcionizmo užuomazgas.

Mintis surengti tokią parodą Paryžiuje kilo neatsitiktinai.

stovumo ženklų. Šie ženklai D. Valatkos kūryboje — tai tarsi dievdarbiu ranka tapyti peizažai, natūrmortai, vidinių išgyvenimų reminiscencijos. Juose pulsuoja pagarba klasikiniams tradicijoms ir individualiai suvoktas, jautrios menininko sielos formuotas pasaulis. Rami, epiška nuotaika, kolorito pojūtis, raiškus ritmas, dvasiškai pakylėtų vaizdinių vientisumas ženklina nuoseklios kompozicinės sąrangos darbus: „Vasaros vakaras“, „Gėrenų bažnyčia Žemaitijoje“, „Baltų namų ruduo“, „Vieniša obelis“. Lietuvos kultūros veikėjo V. Valatkos atminimui skirtas kūrinys „In Memoriam“. Vitas Valatka 1927—1977 inspiruotas ekspresionistinių išraiškos elementų. Dailininkas jaučia dekoratyvumo gelmes, prisodrinamas savo drobes apibendrintų spalvinių erdvių. Gamtos reginiuose dominuoja ne išorinis tapatumas, o įsiklausymas į jos būsenas, lyrinė ar elegiška asmenybės transformacija. „Menas — tai žmogus, susijungęs su gamta“, — sakė F. Bacon. Tuo alsuoja ir visas D. Valatkos gyvenimas, pašvęstas kūrybai.

Vida Mažrimienė

M. K. Čiurlionis. „Sonata Nr. 5. Finale“. 1908 m. Kaunas, Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus.

XX a. pradžioje Paryžių aplanko beveik visi šio šimtmečio naujųjų stilių kūrėjai. Amžių sandūroje svarbus ir Miunchenas. Čia parašomi svarbūs modernizmo teorijos veikalai: W. Woringer „Abstrakcija ir išsijautimas“ (Abstraktion und Einfuehlung), 1908, ir V. Kandinskio „Apie dvasingumą mene“ (Ueber das Geistige in der Kunst), 1912.

Analogija tarp vaizdo ir garso atves ateityje į muzikos ir dailės sujungimą

Parodos Orsay muziejuje rengėjams buvo įdomus ne tik galutinis abstrakcijos raiškos rezultatas, bet ir jos genezė. Įdomu, jog tokių autorių kaip C. D. Friedrich, C. Rottman, P. O. Runge, J. M. W. Turner figūrinės kompozicijos bei ritminiai, ornamentiniai žurnalai ar knyginės grafikos darbai gali pasitarnauti abstrakcionizmui. Impresionistinės vizijos taipogi neretai pereina į abstrakcijų virsimą. Romanizmo, simbolizmo, futurizmo gelmėse, ieškoma sąlyčio tarp naujų vizualinių išraiškų ir istorinės abstrakcionizmo dermės. J. M. W. Turner, C. Monet, A. Derain, Van Gogh, J. Whistler, O. Redon spalvų ir potėpių struktūra, perteikdama jausminius motyvus, vis labiau atsiskiria nuo daiktų. E. Munch, F. Kupka, P. Klee, R. Delaunay, S. M. Wright, italų futuristų, rusų lučistų darbai vis dažniau įgauna abstrahuotus pavidalus.

„Analogija tarp vaizdo ir garso atves ateityje į muzikos ir dailės sujungimą“, — sakė romantizmo atstovas P. O. Runge. Muzikinės ir vaizdinės paralelės ženklinio austrų tapytojo ir kompozitoriaus A. Shonberg, A. Skriabin kūrybą. R. Andriūšytė-Žukienė, analizuodama M. K. Čiurlionio si- nestezinius sugebėjimus, muzikos ir dailės paraleles, randa nemažai analogijų tarp XIX a. pab. — XX a. pr. Europos dailininkų. P. Gauguin nagrinėjo spalvų ir garsų panašumus, O. Redon save vadino *peintre symphoniste*, P. Serusier, M. Denis apie paveikslus kalbėjo muzikine terminologija. Muzikines temas tapybos ir grafikos kūriniuose savitai išvystė P. Signac, F. Kupka, V. Kandinski, M. Matiushinas ir kt.

M. K. Čiurlionio abstrahuotos vaizdų vizijos regimai persipina su garsų pojūčiais.

Eksponuojami lakoniški, vibruojantys „Fugos“ iš diptiko „Preludus. Fuga“ motyvai, dinamiškai integruojasi sodriuose, pulsuojančiuose „Sonatos Nr. 5“ („Jūros sonata“, Allegro) reginiuose, dvasinių transformacijų kupinoje „Sonatoje Nr. 5“. „Jūros sonata“, Andante), kulminaciniame „Sonatos Nr. 5“. „Jūros sonata“, Finale) leitmotyve. „Lietuviškų kapinių“ fono gilumas ir jausminis misti- cizmas kažkiek siejasi su eksponuojamais K. D. Friedrich romantiniais nakties peizažais. M. K. Čiurlionio vinjetėje lietuvių liaudies dainai „Sutems tamsi naktuzėlė“ bangotų linijų žaismas ir sąlygiškos ornamentikos pradai ženkliną muzikinio ritmo paraleles. Tačiau, apie dailininko salyti su abstrakcionizmu byloja ne paviršinės, o skaidytos vizualinės, metaforiškos išraiškos. Abstrahavimo pobūdis M. K. Čiurlionio kūryboje labai individualus. L. Laučkaitė, recenzuodama R. Andriūšytės-Žukienės disertaciją *M. K. Čiurlionis: tarp simbolizmo ir modernizmo* nurodo, jog autorė „išvengė viliojančių žabangų ir rado Čiurlionio vietą kelyje, vedančiame į modernizmą, kartu visapusiškai parodydama Čiurlionio sąsajas ir skirtumus nuo abstrakcijos“. Ar neįdomu pažvelgti į M. K. Čiurlionio kūrybą tokiuoje fundamentaloje parodoje Paryžiuje, kur daugelis darbų formuotų chromatinį, dekoratyvistinį, geometrinį nedaiktinių pavidalų linkmę?

M. K. Čiurlionio kūryba vis labiau domina pasaulio meno tyrinėtojus. Laikantis ypatingų saugos reikalavimų, dailininko darbai jau buvę prestižinėse parodose Berlyne, Briuselyje, Bonoje, Tokijo, Koelne, Barcelonoje, Madride, Nante, Montrealyje, Varšuvoje ir kitur. Šių metų vasarą, Respublikos vyriausybės ir Lietuvos fondo (Čikagoje) lešomis duris atvėrusi, naujai rekonstruota M. K. Čiurlionio galerija yra neįkainojama vertybė, tinkamai saugant šio talentingo dailininko kūrybinį palikimą. M. K. Čiurlionis brangus ne tik Lietuvos žmonėms. Jo kūryba garsina Lietuvą toli už jos ribų.

Vida Mažrimienė